

Сталінські КАДРИ

№ 23 (819)

Субота, 11 червня 1955 р.

Ціна 20 к.

Товаришеві БУЛГАНІНУ Миколі Олександровичу

Центральний Комітет Комуністичної партії Радянського Союзу і Рада Міністрів Союзу РСР палко вітають Вас, вірного учня Леніна і соратника Сталіна, видатного діяча Комуністичної партії і Радянської держави — в день Вашого шістдесятиріччя.

Комуністична партія і Радянський народ високо цінують Ваші заслуги в боротьбі за будівництво Радянської держави і соціалістичну індустріалізацію, в боротьбі за перемогу над фашистськими загарбниками і за зміцнення економічної і оборонної могутності нашої Батьківщини.

На всіх постах партійної і державної діяльності Ви з невтомною енергією і високою принциповістю віддаєте всі свої сили великій справі будівництва комунізму.

Від усього серця бажаємо Вам, наш друже і товаришу, наш дорогий Микола Олександрович, доброго здоров'я і багатьох років дальшої плідотворної діяльності на благо народів Радянського Союзу, на благо комунізму.

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ
КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ
РАДЯНСЬКОГО СОЮЗУ

РАДА МІНІСТРІВ
СОЮЗУ РСР

УКАЗ ПРЕЗИДІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ СРСР Про присвоєння товаришеві Булганіну М. О. звання Героя Соціалістичної Праці

У зв'язку з шістдесятиріччям з дня народження Голови Ради Міністрів СРСР товариша Булганіна М. О. і відзначаючи його видатні заслуги перед Комуністичною партією і Радянським народом, присвоїти товаришеві Булганіну Миколі Олександровичу звання Героя Соціалістичної Праці з врученням йому ордена Леніна і золотої медалі «Серп і Молот».

Голова Президії Верховної Ради СРСР К. ВОРОШИЛОВ.
Секретар Президії Верховної Ради СРСР М. ПЕГОВ.
Москва, Кремль, 10 червня 1955 р.

СЕСІЯ ТРИВАЄ...

Будякі висновки про результати сесії робити ще передчасно, та одне ясно: сесія цього року проходить в атмосфері зрослих вимог до студентів з боку професорсько-викладацького колективу, в умовах підвищеної відповідальності студентів перед державою.

Саме про це свідчать, наприклад, підсумки сесії на географічному факультеті університету де екзамени вже закінчено. До іспитів тут було допущено 183 студенти, що повністю виконали учбові плани. 31 студент склав екзамен лише на «відмінно», 123 студенти — на «відмінно» і «добре», 18 студентів мають з ряду дисциплін оцінки «задовільно». 9 студентів, які безвідповідально ставились до роботи протягом року, не зробили висновків з неодноразових попереджень деканату та громадських організацій факультету, не схотіли скористатись з товариської допомоги, яка їм пропонувалась і прийшли на екзамен не підготовленими, одержали, цілком природно, незадовільні оцінки.

Та загальні високі показники не повинні заспокоювати керівництво факультетів і університету, факультетські партійні, комсомольські і профспілкові організації. Вже перші ж наслідки екзаменів повинні примусити їх глибоко проаналізувати результати по кожному курсу і кожній дисципліні, і зробити рішучі висновки. А між тим факти говорять про те, що за загальними цифрами, які свідчать про наші безсумнівні успіхи, ми інколи забуваємо про прикрі факти, які часто-густо і не одержують відповідної громадської оцінки і не викликають потрібних адміністративних заходів.

За прикладами далеко ходити не треба. Ось на 2 курсі геологічного факультету лічиться вже другий рік студент Ротштейн. Ми говоримо — не вчиться, а саме лічиться, бо теоретичних курсів і практичних занять він майже зовсім не відвідує, в бібліотеках і кабінетах не працює. Хто він такий? Спитайте першого ліпшого з студентів, або співробітників факультету і вам відразу ж скажуть: «Ротштейн — лідар і не-

роба». Свого часу його виключили з гірничого інституту. В зимову сесію він одержав незадовільну оцінку з курсу палеонтології, не відробив практичних завдань з кількісного аналізу, у весняну сесію не склав трьох заліків, не відробив двох практик, під час повторного складання курсу палеонтології знову одержав незадовільну оцінку. Не відвідує, не склав, не відробив... А чому ж він продовжує лічиться в складі студентів факультету?

Вчена рада факультету нещодавно підтвердила знову думку про те, що лідар і нероба повинен бути виключений з складу студентів. Справедливе рішення! Треба сподіватись, що воно буде виконано.

Або ось інший приклад. На третьому курсі історичного факультету вчиться студентка Дудіна. Їм'я її вже не раз і не два згадувалось і на різних зборах і в газеті. Ось її матрикул. В цю як і в попередні сесії вона складає іспити лише на «задовільно».

Чому в дні, коли кожен Радянський громадянин прагне працювати якнайкраще, трудом своїм вславляючи Батьківщину, чому в дні, коли кожен трудящий повинен віддавати своїй рідній державі свої сили щедро і повною мірою, Дудіна задовольняється оцінкою, яка свідчить про те, що вона багато чого не доробила, знає курс, який складає, недостатньо глибоко, проробила не всю літературу, що була рекомендована. Чому? Хто дав їй право працювати не в повну міру своїх сил і здібностей? Ніхто не давав їй цього права, але на жаль і ніхто не спитав з неї як слід про те, чому саме вона думає, що їй санкціоновано спокійне і полегшене життя. А спитати її про це неодмінно треба.

Сесія триває. Вона входить в свою заключну і найвідповідальнішу фазу. Завдання кожного студента, кожного працівника факультету, всіх партійних, комсомольських і профспілкових організацій проаналізувати результати кожного екзамену, зробити з цього аналізу такі висновки, які б забезпечили успішне завершення складання екзаменів

Університетський тиждень

НАУКОВІ ЕКСПЕДИЦІЇ

Кафедра української мови готує до виїзду наукову експедицію, у склад якої ввійдуть два викладачі і 25 студентів українського відділення філологічного факультету. Керівником експедиції призначено доцента Ф. П. Медведєва. Завдання експедиції — збір матеріалів для діалектологічного атласа української мови, який складатиме Академія наук УРСР.

В минулих роках члени кафедри української мови брали участь в експедиціях по Харківській області. Але, як відзначила VIII республіканська діалектологічна конференція, мовний матеріал по Харківській області повністю зібраний. Тому в цьому році учасники експедиції поїздять в Сватівському, Нижньому - Дуванському, Покровському та інших районах Ворошиловградської області. Експедиція продовжуватиметься 12 днів.

Всього в цьому році з університету виїде 12 наукових експедицій.

На допомогу колгоспам

Коллектив університету бере активну участь у виконанні тих великих завдань, які поставили партія і уряд перед сільським господарством.

Безпосереднім вкладом у справу дальшого розвитку сільського господарства є поїздки працівників університету в колгоспи для надання їм допомоги в прополці сільськогосподарських культур. Днями в районі Харківської області виходили викладачі, аспіранти, лаборанти та асистенти університету. Серед них доценти: Елштейн, Чиркова, Зельдович, лаборанти: Кліменко, Верховод, Веретко, аспіранти: Веневцева, Дороган, Харченко, Франчук, асистенти: Греков, Ковальов та багато інших.

В комітеті ЛКСМУ

9 червня відбулося засідання комітету ЛКСМУ університету, на якому розглядалось питання про підготовку до виїзду студентів під час літніх канікул в колгоспи для надання їм трудової допомоги.

По цьому питанню виступив секретар комітету ЛКСМУ університету тов. Довгаль. Він зупинився на деяких недоліках в організації поїздки в колгоспи.

АГІТУЛЬТБРИГАДА ГОТУЄТЬСЯ ДО ПОЇЗДКИ НА СЕЛО

Під час зимових канікул в колгоспи Близнюківського району виїжджала агіткультбригада університету в складі лектора і 16 учасників художньої самодіяльності. Бригада дала декілька концертів в колгоспах району і одержала багато схвальних відгуків за свою роботу.

Зараз в університеті створена нова агіткультбригада для поїздки в колгоспи Сахновчанського і Близнюківського районів. До її складу ввійдуть лектор і 30 кращих учасників художньої самодіяльності університету: тт. Фрадкова, Олександрова, Черединов, Лебедев, та інші.

Бригада готує спеціальну програму на колгоспну тематику. Вже почались репетиції. Крім того, учасники ансамблю створюватимуть окремі номери програми на місці, на матеріалах колгоспного життя.

Крім концертів, які будуть дані в селах Сахновчанського і Близнюківського районів, члени агіткультбригади вестимуть агітаційно-масову і культурно-виховну роботу серед колгоспників.

НА КАФЕДРАХ УНІВЕРСИТЕТУ КАФЕДРА РАДЯНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ — ВАЖКІЙ ПРОМИСЛОВОСТІ

Кафедра радянської економіки (керівник доцент М. В. Адаменко) провадить значну роботу по розробці актуальних питань економіки важкого і сільськогосподарського машинобудування. Керуючись завданнями, поставленими партією і урядом, співробітники кафедри в цьому році в основному працювали над комплексною темою по підвищенню рівня економіки виробництва. Зокрема, доц. М. В. Адаменко на основі вивчення економіки двох заводів міста вишукує шляхи більш успішного виконання завдань по випуску машин для народного господарства. З цією метою в основних цехах заводів провадилися фотохронометражні спостереження за використанням робочої сили і виробничого обладнання. Внаслідок обробки і аналізу цих та інших матеріалів виявлені значні резерви і розроблені міроприємства по дальшому ущільненню робочого часу, поліпшенню використання обладнання і підвищенню продуктивності праці. Розроблена також і запроваджена раціональна організація 73 робочих місць.

Кафедра радянської економіки систематично допомагає заводу в підвищенні рівня організації соціалістичного змагання і в запровадженні передового виробничого досвіду. Зокрема узагальнений і опублікований в пресі передовий досвід дев'яти робітників-новаторів виробництва заводу «Серп і Молот».

Крім цього кафедрою створений щотижневий економічний семінар, який користується великою популярністю на заводі. Використання заводом матеріалів, одержаних внаслідок роботи співробітників кафедри і студентів економічного факультету дало можливість поліпшити виробничі показники і підвищити продуктивність праці в ливарному, ковальському, автоматичному та інших цехах заводу «Серп і Молот».

Кілька років існує також творча співдружність колективу кафедри з турбінним заводом та підприємствами Облмелтресту. Велику увагу кафедра приділяє вишукуванню шляхів зменшення адміністративно-управлінського персоналу на підприємствах.

До допомоги промисловості широко залучаються студенти факультету. Так, в цьому році виконують 13 дипломних робіт, пов'язаних з потребами підприємства. Студентка п'ятого курсу Грузинська запропонувала міроприємства по раціональній організації праці і робочих місць при виготовленні поршнів. Внаслідок запровадження цих заходів продуктивність праці підвищилась на 23 проценти.

О. СТЕЧ.
На фото: 1. Засідання кафедри економіки. Зліва направо: ст. лаборант Л. Г. Аханова, зав. кафедрою доц. М. В. Адаменко, доц. С. І. Крандівський, кандидат юридичних наук Б. В. Полклонський. 2. На заводі «Серп і Молот». Студентка II курсу економфаку М. Каурова фотографує роботу станка.

ЗАХИСТ ДИСЕРТАЦІЙ

Нещодавно на фізикоматематичному факультеті нашого університету відбувся захист дисертацій. Дисертації захищали тт. А. О. Ковальов та Г. М. Таранова. Офіційні опоненти у обох дисертантів — лауреат Сталінських премій, членкореспондент Академії наук СРСР, професор, доктор технічних наук М. Д. Мілліонщиков і професор, доктор технічних наук К. П. Станюкович.

Виступаючи дали високу оцінку роботам. Тов. Ковальов та Тарановій присвоєно звання кандидатів фізикоматематичних наук.

Днями на історичному факультеті захищав дисертацію «Розвиток лєнінських організаційних принципів в Статуті КПРС, прийнятому XIX з'їздом партії» В. М. Нікітін.

Закінчилась комплексна спартакіада

Підбиті підсумки комплексної спартакіади, яка була присвячена 150-річчю ювілею Харківського державного університету.

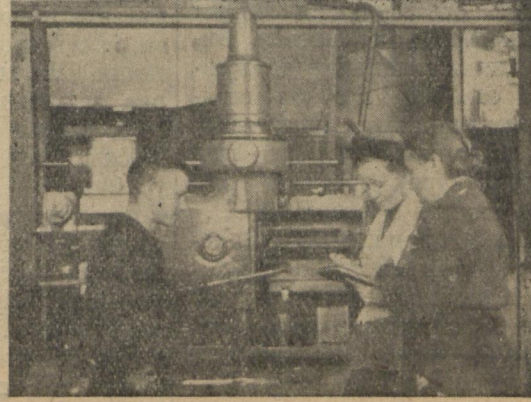
Спартакіада провадилась по таких видах: легка атлетика, спортивна і художня гімнастика, баскетбол, волейбол, футбол, плавання, стрільба, гребля та ін.

Внаслідок змагань на перше місце вийшов фізикоматематичний факультет, друге місце завоював геологічний факультет, третє — економічний, четверте — радіофізичний, п'яте місце зайняв біологічний факультет.

Чемпіони комплексної спартакіади нагороджені перехідним призом Харківського університету. Команди, що зайняли друге і третє місце, одержали грамоти.

Міський огляд студентських робіт

Зараз в Харкові проходить загальноміський огляд студентських наукових робіт. В ньому беруть участь всі вищі учбові заклади міста. Студентське наукове товариство Харківського державного університету представило на цей огляд понад 120 наукових робіт. Студентські наукові роботи рецензують кращі професори і доценти університету та інститутів Харкова.

Врахувати недоліки

2—3 червня на першому курсі українського відділення філологічного факультету пройшов екзамен з основ марксизму - лєнінізму. Серйозність цього екзамену полягала в тому, що це був перший в нашому житті екзамен з суспільно-політичної науки.

Екзамен показав, що товариші, які систематично працювали над першоджерелами, лекційним матеріалом, активно виступали на семінарських заняттях (А. Дерев'янка, О. Будика, Л. Забашта, Л. Старченко, К. Рубан та ін.) набули глибоких знань, а в їх залікових книжках з'явилися перші «п'ятірки». І таких товаришів у нас немало. Дванадцять студентів курсу одержали «відмінно», декілька чоловік — «добре».

Та на жаль, серед нас є товариші, що несерйозно поставилися до свого кровного обов'язку — систематично і наполегливо оволодівати марксистсько-лєнінським вченням (Н. Герасименко, О. Губарева, В. Кударенко). Вони не завжди відвідували семінари, часто приходили невідповідними, майже не виступали на практичних заняттях. Наслідком цього є те, що на екзамені ці товариші одержали «задовільні» оцінки. Вина за це падає, перш за все, на комсомольське бюро курсу, що не подало своєчасної допомоги цим студентам, і залишилося лише спостерігачем їх нерадивого ставлення до семінарських занять, недостатньо контролювало самостійну, повсякденну роботу студентів курсу.

Г. БІЛИК.

На фото: Проф. В. М. Нікітін приймає екзамен з курсу фізіології тварин у студ. III курсу біофаку Р. Сиріці.
Фото: О. КУЗІНА.

На географічному факультеті закінчилися екзамени

На географічному факультеті весняна екзаменаційна сесія починається раніше, ніж на інших факультетах університету. Це пояснюється тим, що всі студенти з 1 червня виїжджають на учбову і виробничу практику.

Весняна екзаменаційна сесія звичайно важче зимою, бо студенти всіх курсів складають не менше п'ятьох екзаменів. Успіх сесії цілком залежить від того, як деканат і громадські організації проведуть до неї підготовку. Ця робота розгорнулася ще за два місяці до початку екзаменів. Своєчасно був складений розклад заліків і екзаменів, на курсах були проведені збо-

ри, присвячені підготовці до сесії, відбулись засідання вченої Ради факультету і кафедр.

Кращих успіхів під час сесії домоглися студенти третього і четвертого курсів. На цих курсах студенти склали п'ять екзаменів. Всі ці екзамени вони склали тільки на «відмінно» і «добре». Студенти М. Крикун, А. Манько, А. Лазаренко (третій курс) одержали тільки відмінні оцінки.

На четвертому курсі весняну екзаменаційну сесію склали на «відмінно» студенти: Г. Бондаренко, В. Гаркавець, Б. Ручка, Т. Сmealя.

Студенти-першокурсники екзамени склали гірше ін-

ших курсів. Дуже слабо підготувались до сесії першокурсники: А. Антонян, Л. Баркар, С. Михайленко, А. Бухаріна. Вони на протязі року несистематично працювали. Недивлячись на попередження деканату і громадських організацій протягом року, індивідуальні консультації, ці студенти продовжували несерйозно ставитися до навчання і одержали незадовільні оцінки.

Загальні наслідки екзаменаційної сесії такі: «відмінні» і «хороші» оцінки складають 93,5%, «задовільні» — 5,4%, «незадовільні» — 1,1%.

Ю. МАНДРИКІН,
заступник декана географічного факультету.

Відповідають п'ятикурсники

Днями на факультеті іноземних мов відбувся державний екзамен з основ марксизму-лєнінізму. Першим цей екзамен склали студенти англійського відділення. Детальне висвітлення питань випускниками показало, що курс основ марксизму-лєнінізму глибоко опанований ними.

Відповіді студентів свідчать про глибоке знайомство їх з першоджерелами, з теорією політикою, а також з прогресивною художньою літературою в оригіналах. Всі студенти англійського відділення одержали тільки відмінні та добрі оцінки. Особливо хороші, змістовні та чіткі відповіді дали студенти Люмперсольський, Сухарєва, Панова та інші.

Доц. Е. МАРТ'ЯНОВА,
голова екзаменаційної комісії.

У економістів

Нетерпляче чекали студенти першого курсу економічного факультету початку весняної екзаменаційної сесії.

І ось прийшов день першого екзамену. Першого червня студенти-першокурсники склали екзамен з іноземної мови. Цей екзамен показав, що більшість студентів добре підготувалася до сесії. Майже половина одержала оцінку «відмінно», інші — «добре». Вичерпні, ґрунтовні відповіді на всі питання дали студенти тт. Галуза, Дворнікова, Зарецька, Ковбас, Левіна, Онопрієнко, Оніщенко і багато інших. Відмінну оцінку одержав учасник Великої Вітчизняної війни т. Новосолов.

Б. АНДРІЄНКО.

РЕПОРТАЖ

Вони звітують перед Батьківщиною

Ранок... Ще далеко до того моменту, коли стрілка годинника зупиниться біля цифри 9, — коли розпочинаються екзамени, а коридори історичного факультету, вже заповнила галаслива молодь. То там, то тут чути голоси: «А ось розкажи мені про це!», «А можеш ти відповідати на таке питання?» (називається якась подія, або хронологічна дата). Це перевіряють один одного юнаки і дівчата, що вже через кілька хвилин звітуватимуть про те, чим займалися вони на протязі учбового року, які знання одержали.

Аж ось лунає дзвоник і екзамени починаються. Випускники складають державний екзамен з основ марксизму-лєнінізму, інші — політекономію, а студенти третього курсу звітують про свої знання з історії СРСР. Це обширна, серйозна, основна для істориків і цікава дисципліна. Кому ж не цікаво знати історію своєї

великої Батьківщини, що перша в світі побудувала соціалізм, зробила людину вільною і щасливою. Цей екзамен приймає кандидат історичних наук В. Н. Довгопол.

До аудиторії входять перші, найбільш «хорообрі» студенти. Ось екзаменаційний білет бере високий білявий юнак. «Це сильний студент» — говорить про нього екзаменатор. За ним до столу, де акуратно розкладені білети, підходять юнак і три дівчини. Всі вони, назвавши номер білета і показавши матрикул перед викладачем, поспішають сісти за стіл і прочитати свої питання. Що ж дісталось? Вираз тривожного чекання на їх обличчях швидко змінюється у одних задоволенням, у інших — розчаруванням. Комуś дісталось зовсім не те, що хотілось. Наступає тиша, яка переривається тільки шарудінням паперу та скрипом пер. Студенти записують плани та короткий зміст своїх відповідей. Прочитавши кілька хвилин, а

Юрій Сидоров вже готовий відповідати. Чітко і впевнено розповідає він про військову поразку царизму під час першої світової війни, з'ясовує причини цієї війни та роль Росії в ній. Розповідаючи про всесвітньо-історичне значення Конституції СРСР, Юрій підкреслює її послідовний демократизм і обґрунтовує це положення цікавими прикладами. Добре відповідає Сидоров і на інші запитання. Екзаменатор задоволений. Відповідь студента обґрунтована, почувається глибоке знання першоджерел та фактичного матеріалу. В матрикулі Юрія Сидорова з'являється ще одна відмінна оцінка.

Другим відповідає староста курсу, учасник Великої Вітчизняної війни О. Погорелий. Пройшло багато років з того часу, коли він сидів на шкільній скам'ї, тому навчання йому дається важче, ніж іншим, але наполеглива праця допомагає переборювати труднощі. Знання О. Погорелого оцінені як хороші.

Відповіді, студенти залишають аудиторію, на їх місце заходять інші. Ось білет бере Олена Камінська. Олена серйозна, працююча

студентка. Вона помітно хвилюється. На протязі року вона багато займалася, старанно готувалася до практичних занять. Але це ж екзамен! Раптом попадається щось незнайоме! Швидко пробігає очима Камінська питання, що стоять в екзаменаційному білеті і полегшено зніхає. Все зрозуміле, все знайоме. Докладно відповідавши на всі запитання Олена Камінська одержує відмінну оцінку. Це вже третя «п'ятірка», одержана нею в цю сесію.

Аж ось перед столом екзаменаторів сідає В. Дудіна. На заліку з історії СРСР під час зимової сесії вона відповідала погано. Здавалося б це повинно було навчити її більш серйозно ставитися до навчання. Але і на екзамені Дудіна відповідає слабо, недостатньо знає хронологію і більш «трійки», звичайно, не одержує. До речі сказати, це не перша «трійка». Таку ж оцінку вона одержала з усіх інших предметів, які складала в цю сесію. Та й інші сесії виглядають у неї не краще. В матрикулі Дудіної — всі оцінки — «задовільно». Незабаром Дудіна сама стане педагогом, буде виховувати

майбутніх будівників комунізму. Хочеться їй нагадати, що для цього потрібно мати більш глибокі та хороші знання.

Чудово складає екзамен Владислав Курилов. Він добре займався на протязі року, написав дуже вдалу курсову роботу. Ось і зараз в його відповідях почувується ґрунтовне знання, широкий світогляд. Викладач з задоволенням ставить Курилову «відмінно».

Нижче своїх можливостей відповідає Зина Пантелеєва. Судячи по тому, як вона складала залік з цієї ж дисципліни, як відповідала на практичних заняттях, можна було чекати, що Пантелеєва одержить високу оцінку. Але чи то від хвилювання, чи від того, що недостатньо повторила матеріал, Пантелеєва не зовсім повно освітила деякі питання.

Добрі знання продемонстрували на екзамені Катерина Давиденко, Олена Колокольнікова та інші.

В аудиторію входять все нові й нові студенти, щоб прозвітувати перед Батьківщиною і народом про свої успіхи. Іспит продовжується...

О. ОЛЬГІНА.

Налагодити нормальну доставку газет

Відомо, що нашу багатотиражну газету передплатникам доставляють на факультети спеціальні виділені товариші (студенти або лаборанти), для яких доставка газети є громадським дорученням. Але слід відзначити, що більшість доставчиків газет працює вкрай погано. Внаслідок цього в редакцію часто приходять читачі і скаржаться, що вони не одержують газети зовсім, або одержують її з великим запізненням.

Редакція перевірила як доставляється газета на факультети. Становище дійсно залишає бажати значно кращого. На 6 червня в експедиції університету лежали газети географічного і біологічного факультетів (№ 20 від 21 травня, № 21 від 28 травня і № 22 від 4 червня), філологічного, геологічного і економічного факультетів (№ 21 від 28 травня і № 22 від 4 червня).

Доставка газет важлива справа. Партійні і комсомольські бюро факультетів повинні поставитись до неї з більшою відповідальністю.

СЛІДАМИ НАШИХ ВИСТУПІВ

„НА ВИСОКОМУ РІВНІ ПРОВЕСТИ ПІДГОТОВКУ ДО ОБМІНУ КОМСОМОЛЬСЬКИХ ДОКУМЕНТІВ“

Під таким заголовком в № 22 газети «Сталінські кадри» від 4 червня 1955 року була надрукована стаття секретаря Дзержинського РК ЛКСМУ т. Федченка. В своїй статті т. Федченко критикує комітет ЛКСМУ університету за недостатньо налагоджений облік членів комсомолу, за невинуватий пасивність в роботі по підготовці до обміну комсомольських документів. Заступник секретаря комітету ЛКСМУ тов. Байбіков повідомив редакцію, що комітет ЛКСМУ визнає критику

Один з наших колишніх аспірантів звернувся до наукової частини з проханням: видати йому довідку про те, що він закінчив аспірантуру.

— Дозвольте, ви ж дисертацію не захистили?

— Вірно, але термін перебування в аспірантурі минув, значить, я аспірантуру закінчив... Першого лютого 1955 року минав визначений державою трирічний термін навчання цього товариша в аспірантурі. Розмова про довідку відбувалася наприкінці травня, тобто майже через чотири місяці після «закінчення» аспірантури. Як же бути? Аспірантура закінчена чи ні? Як, справді, читати і розуміти довідку про те, що товариш Н. закінчив аспірантуру при такій-то кафедрі Харківського університету?

Дійсно, писати про те, що такий-то закінчив аспірантуру не зовсім справедливо (дисертації і натяку немає), а писати, що такий-то відчислений у зв'язку з закінченням аспірантури — неможливо. Тут народилася ідея. Напишемо довідку просто: «Товариш Н. прослухав теоретичний курс по спеціальності...».

Прослухав курс! Аспірант задоволений — цвіте. Науковому керівникові теж приємно... І наукова частина почуває себе на висоті.

Цифри можуть красномовно розповідати. Отож наведемо кілька цифр. Починаючи з 1945 року по 1 червня 1955 року, тобто за 10 років, кафедри нашого університету пропустили через аспірантуру 200 чоловік. Підготувати спеціаліста через аспірантуру — це значить: за три роки навчання в аспірантурі забезпечити напис і захист дисертації, вручити йому призначення й кандидатом наук

цілком вірною. Ще до опублікування статті тов. Федченка комітет ЛКСМУ вжив ряд заходів по налагодженню обліку комсомольців. Зараз комітет ЛКСМУ провадить роботу по зняттю з обліку випускників і підготовку до прийняття на облік товаришів, що поступають в університет. В період літніх канікул намічається ряд підготовчих міроприємств до обміну комсомольських документів. З першого вересня ця робота ще більш пошириться.

„АСПІРАНТ ПРОСЛУХАВ ТЕОРЕТИЧНИЙ КУРС“...

В порядку обговорення

відправити на роботу. І от, з 200 чоловік в строк захистили дисертації і поїхали за призначенням на роботу кандидатами наук лише 27. Решта поїхали на роботу «прослухавши теоретичний курс», не завершивши дисертаційної роботи.

Підрахунки показують, що з запізненням до одного року захищали дисертації 57 колишніх аспірантів, з запізненням до двох років — 24, до трьох років — 9 і з запізненням на п'ять, вісім і десять років — 14 аспірантів. Дехто з цих товаришів приїжджав захищати до нас в університет, дехто захищав у тому ж вузі де працює, дехто в інших наукових установах.

Всього з 200 випущених аспірантів на 1 червня 1955 року захистили дисертації 131 чоловік. 69 колишніх аспірантів, або майже 35% дисертацій так і не написали. Серед них є випускники 1945 року — В. Г. Кравцов (вища алгебра); 1946 року — Л. Н. Прохоренко (біологія), Г. В. Шаталова (хімія), М. А. Глушенко (філософія) і інші; 1947 року — Д. Т. Гук (економічна географія), Л. І. Багрицький (геологія), Б. Н. Тульчинська (історія західноєвропейської літератури) і багато інших.

Про деяких з них нам нічого невідомо. Де вони, ці люди? Що роблять? Пишуть дисертації, чи вже й надію втратили? А втім вони ж «прослухали теоретичний курс по спеціальності»...

В чому ж причини такого зовсім ненормального, нестерпного становища?

Причин, звичайно, багато. Серед них є загальні причини, тобто причини, властиві багатьом аспірантам і їх керівникам, є причини, що криються у самій системі добору аспірантів, є, безумовно, ряд причин суб'єктивного характеру. Розглянемо деякі з них.

Насамперед — добір аспірантів. Ми приймаємо до аспірантури молодих людей, наукові інтереси яких ще не завжди визначилися. Буває так, що багатьом з них все одно, з якої галузі писати дисертацію. Не тільки тема дисертації не визначена, а навіть невідомо, з якої галузі аспірант спеціалізуватиметься. Наприклад, жоден аспірант математичних кафедр при вступі в аспірантуру не заявив про свої наукові інтереси. Так, аспірантка першого року навчання М. М. Коваленко в університеті спеціалізувалася по механіці, а аспірантуру проходить по кафедрі математичного аналі-

зу. Теми дисертації не мала. Наукові інтереси її не визначені, галузь математичної науки не окреслена. Для неї по суті байдуже, на яку тему писати дисертацію. М. М. Коваленко не поодиноким. Здається, жоден математик-аспірант, вступаючи до аспірантури, не мав заздалегідь теми кандидатської дисертації. Та хіба тільки математики! Аспіранти-філологи також обговорюють з своїми керівниками теми своїх майбутніх дисертацій через півроку — рік після вступу до аспірантури.

Нам здається, що аспірант повинен не тільки заявити про коло своїх наукових інтересів перед вступом до аспірантури, а й відстояти тему своєї майбутньої дисертації, представити реферат на цю тему, довести її до кінця. Він повинен йти до аспірантури з твердо визначеними науковими інтересами. Тоді дисертація буде справжньою науковою роботою, і завершена вона безумовно буде у визначений державою трирічний строк.

Такі аспіранти є. До них, зокрема, належала аспірантка кафедри історії української літератури, нині кандидат філологічних наук С. С. Голубова. Прийшла до аспірантури з готовою темою, з облюбаним колом наукових інтересів. С. С. Голубова — одна з 27. Дисертацію вона захистила за 5 місяців до закінчення строку аспірантури.

Друга причина — порядок роботи над дисертацією, календарний план. Раніше відводилося півтора роки на складання кандидатського мінімуму і стільки ж на збирання матеріалу і писання дисертації. Тепер на складання екзаменів відводиться один рік. Можна, звичайно, й рік. Але тему і розгорнутий план дисертації слід, як правило, затверджувати через півроку, з таким розрахунком, щоб аспірант складав іспити і побіжно збирав матеріал для дисертації. Дуже важливо також знати міру «збирання» матеріалу. Матеріал можна збирати усі три роки і не починати писати. В роботі над кожною окремою дисертацією важливо точно виз-

Від редакції. Друкуючи статтю тов. Костюка, редакція вважає, що питання, поставлені в ній, заслуговують найважливішого вивчення і обговорення з боку наукової частини, колективів кафедр і аспірантів. Питання підготовки аспірантів — найбільше питання.

начити оцей перехідний момент від збирання до писання, щоб не зволікати, а своєчасно розпочати роботу над першим розділом дисертації.

Третя причина криється у системі роботи наукових керівників. Є такі аспіранти, які не потребують особливого контролю, вони систематично працюють за календарним планом; а є такі, яких треба посякденно контролювати, завжди держати в полі зору. Байдужість, чи, скажемо грубіше, безвідповідальність тут неприпустима. Вона неодмінно приведе до зриву всієї роботи.

Ось наслідки багаторічної роботи деяких кафедр університету. За післявоєнні роки кафедра української мови (зав. доц. Ф. П. Медведєв) випустила 7 аспірантів. З них 2 захистили дисертації (Л. І. Коломієць та В. С. Лимаренко), один захище в червні цього року (Л. А. Півненко), а чотирьох П. І. Мартем'янова (закінчив аспірантуру в 1951 році), О. К. Кліменко (1953 р.), Г. М. Дмитренко (1953), А. Т. Волоха (1954) — покищо можна вважати «прослухавшими теоретичний курс». Кафедра діалектичного і історичного матеріалізму випустила 12 аспірантів, з них 4 без захисту дисертації — М. А. Глушенко (1946 р.), М. С. Ромм (1952), Л. П. Юхно (1953), Е. Г. Гавриш (1954) і т. д.

Ми вважаємо, що для успішної роботи аспіранта над дисертацією, необхідна наявність цілого ряду факторів. Це обдарованість аспіранта, його працездатність, упевненість в роботі, наполегливість і організованість, загальна підготовка, любов до науки, до своєї конкретної галузі, система роботи, контроль з боку керівника, наукової частини і кафедри, допомога старших досвідчених співробітників кафедри. Все це так чи інакше впливає на успішність, обумовлює загальні результати роботи.

Проте, успіх своєчасної та якісної підготовки наукових кадрів через аспірантуру, визначається, як нам здається, трьома головними причинами: добір аспірантів, організацією їх роботи і тим, як налагоджена перевірка її виконання.

П. КОСТЮК.

Хіби, які є в цій роботі, потребують негайного усунення. Редакція запрошує завідуючих кафедрами, професорсько-викладацький склад університету і аспірантів поділитися своїми міркуваннями з цього приводу на сторінках нашої газети.

До 50-річчя першої російської революції

РЕВОЛЮЦІЙНА БОРОТЬБА РОБІТНИЧОГО КЛАСУ ХАРКОВА В 1905 РОЦІ

Революція 1905—1907 рр., що являла собою цілу історичну смугу в розвитку нашої Батьківщини, була першою спробою російського пролетаріату в союзі з багатомільйонним селянством скинути оплот європейської і азійської реакції — російський царизм, ліквідувати пережитки кріпосництва в країні. Разом з тим вона з'явилась серйозним ударом по системі світового імперіалізму.

Весь хід першої російської революції переконливо показав, що широкі маси трудячого народу може і повинен очолити тільки пролетаріат, як найбільш революційно-послідовний клас капіталістичного суспільства. Саме активна участь пролетаріату в революційній боротьбі, застосування ним такого чисто пролетарського методу боротьби, як масовий політичний страйк, визначили велику силу натиску на самодержавство і обумовили величезне всесвітньо-історичне значення першої російської революції.

В героїчній боротьбі російського пролетаріату значну роль відіграв один з його великих загонів — пролетаріат промислового Харкова.

Ще до революції 1905—1907 рр. харківський пролетаріат пройшов велику бойову школу революцій-

самодержавства та поміщиків. З перших же днів революції харківські робітники включились в активну революційну боротьбу. Як тільки в Харкові стало відомо про зв'язку розправу з робітниками столиці, що була учинена 9 січня царським урядом, понад 3 тисячі робітників крупнішого підприємства міста — паровозобудівельного заводу організували мітинг протесту. Заявивши про цілковиту солідарність з своїми петербурзькими товаришами, паровозобудівельники пред'явили адміністрації заводу вимоги, де поряд з економічними були також політичні вимоги: ліквідація самодержавства, свобода слова, друку, зборів, цілковитого рівноправ'я громадян, та ін. В цей же день відбулася забастовка на кондитерській фабриці товариства «Жорж Борман».

Це була перша відповідь харківських робітників на «криваву неділю». Сколихнувши робітничу масу, ці дві забастовки послужили сигналом до початку січнево-лютевих забастовок в Харкові, в яких взяли участь робітники 42 підприємств міста.

Навіть при побіжному розгляданні вимог, висунутих робітниками в дні січнево-лютевих забастовок, кидается в очі поєднання економічних і політичних вимог, що свідчить про швидке зростання політичної свідомості харківських робітників.

Результат великої роботи, яку провела група «Вперед» в перші місяці її існування, швидко виявився. Її авторитет і вплив серед робітників дуже зросло і вона стала визнаним центром збору всіх революційних сил міста. Члени групи «Вперед» розгорнули велику агітаційну роботу серед робітників, селян і революційної інтелігенції (особливо серед студентства), викривали зрадницьку

роль ліберальної буржуазії, меншовиків і есерів, взяли в свої руки безпосереднє керівництво революційною боротьбою харківського пролетаріату. Під керівництвом більшовиків пройшли і травневі дні в Харкові. Агітатори, яких виділила група «Вперед», роз'яснювали робітникам значення і необхідність святкування дня міжнародної солідарності трудящих. Дякуючи великій попередній підготовці, 2 травня на всіх крупніших підприємствах міста (ХПЗ, заводох «Гельферих-Садє», «Пільстрем» та ін.), відбулися політичні забастовки.

Дуже організовано пройшло святкування 1 Травня на ХПЗ. Тут відбувся мітинг, на який зібралася понад 1000 робітників. На мітингу з доповідями виступали більшовицькі оратори. Потім робітники з червоними прапорами і революційними піснями направились до Кінної площі, де повинні були з'єднатися з робітниками інших заводів. Але викликані командуванням гарнізону війська перепинили шлях демонстрантам, не давши їм можливості здійснити свій план.

Ввечері того ж дня велика кількість робітників і революційного студентства збиралася в університетському саду (зараз сад імені Шевченка). Присутні співали революційні пісні, розповсюджували (Закінчення на 4 стор.)

Результат великої роботи, яку провела група «Вперед» в перші місяці її існування, швидко виявився. Її авторитет і вплив серед робітників дуже зросло і вона стала визнаним центром збору всіх революційних сил міста. Члени групи «Вперед» розгорнули велику агітаційну роботу серед робітників, селян і революційної інтелігенції (особливо серед студентства), викривали зрадницьку

роль ліберальної буржуазії, меншовиків і есерів, взяли в свої руки безпосереднє керівництво революційною боротьбою харківського пролетаріату. Під керівництвом більшовиків пройшли і травневі дні в Харкові. Агітатори, яких виділила група «Вперед», роз'яснювали робітникам значення і необхідність святкування дня міжнародної солідарності трудящих. Дякуючи великій попередній підготовці, 2 травня на всіх крупніших підприємствах міста (ХПЗ, заводох «Гельферих-Садє», «Пільстрем» та ін.), відбулися політичні забастовки.

Дуже організовано пройшло святкування 1 Травня на ХПЗ. Тут відбувся мітинг, на який зібралася понад 1000 робітників. На мітингу з доповідями виступали більшовицькі оратори. Потім робітники з червоними прапорами і революційними піснями направились до Кінної площі, де повинні були з'єднатися з робітниками інших заводів. Але викликані командуванням гарнізону війська перепинили шлях демонстрантам, не давши їм можливості здійснити свій план.

Ввечері того ж дня велика кількість робітників і революційного студентства збиралася в університетському саду (зараз сад імені Шевченка). Присутні співали революційні пісні, розповсюджували

«СТАЛІНСЬКІ КАДРИ»

Стор. 3. 11 червня 1955 р.

НА СЛАВНОМУ ЮВІЛЕІ

В травні цього року радянський народ, прогресивна наукова громадськість світу урочисто відзначила 200-річчя першого російського університету, заснованого з ініціативи М. В. Ломоносова в 1755 р. На святкування славного ювілею Московського ордена Леніна і ордена Трудового Червоного Прапора державного університету імені М. В. Ломоносова з усіх кінців Радянського Союзу і всього світу прибули діячі науки і освіти. В ці ювілейні дні виїжджала до Москви і делегація другого за віком нашого університету в складі проректора університету, доцента В. І. Махінько (керівник делегації), проф. М. А. Ізмайлова і проф. В. М. Нікітіна.

200-річчя першого російського університету вилилося у всенародне свято радянської культури, свято миру і прогресу. Московський університет відіграв величезну роль в розвитку науки. Про славний шлях цього старшого вузу розповідає ювілейна виставка, яка розміщена на 24 поверсі головного корпусу на Ленінських горах. На виставці представлена вся історія МДУ в документах, книгах, фотознімках, картинах.

Делегації, що прибули на святкування ювілею зустрілися з ректором університету академіком І. Г. Петровським і вручили йому привітальні адреси і подарунки МДУ. Наша делегація вручила І. Г. Петровському привітальний адрес колективу МДУ і ювілейні видання Харківського університету. 7 травня ми були присутні на мітингу, присвяченому 200-річчю Московського університету, який відбувся біля головного корпусу МДУ на Ленінських горах. На цьому мітингу секретар ЦК КПРС П. М. Поспелов оголосив текст привітання ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР колективу університету в зв'язку з знаменною датою. З великим піднесенням присутні прийняли лист Центральному Комітету КПРС і Раді Міністрів Союзу РСР.

Ввечері відбулося урочисте засідання у Великому театрі СРСР. Бурхливими, довго не стихаючими оплесками зустріли присутні появу в президії урочистого засідання керівників партії і уряду товаришів М. О. Булганіна, К. Є. Ворошилова, Г. М. Маленкова, А. І. Мікояна, В. М. Молотова, М. С. Хрущова, П. К. Пономаренка, П. М. Поспелова, М. А. Суслова. З увагою заслухали учасники засідання доповідь ректора університету академіка І. Г. Петровського «Двісті років Московського університету». З теплими приві-

таннями на адресу ювіляра виступили секретар Московського міського КПРС тов. Фурцева, президент АН СРСР тов. Несмеянов, заступник голови ВЦРПС тов. Соловйов, секретар ЦК ВЛКСМ тов. Шелепін, студентка МДУ тов. Бурлакова.

9 травня в святково прикрашеному Актовому залі МДУ відбулось поширене засідання вченої ради університету, присвячене зустрічі з делегаціями і гостями, які прибули на святкування ювілею.

На цьому засіданні були присутні біля 2000 чоловік. Тут видатні радянські вчені, академіки і викладачі МДУ, ректори всіх університетів країни, іноземні гості. Багато з професорів і ректорів іноземних університетів облачені в мантиї. Тут присутні делегації університетів Кембриджа, Оксфорда, Парижа, Брюсселя, Відня, Тірані, Софії та багатьох інших міст.

Після вступного слова академіка І. Г. Петровського почалися виступи гостей. З привітаннями ювілярові виступили заступник Голови Ради Міністрів РРФСР тов. Беспалов, проректор юридичного інституту в Тірані Юсуф Алібалі, проректор Віденського університету доктор Шенбауер, ректор Софійського університету Володимир Георгієв та багато інших.

Особливо запам'ятався нам виступ голови індійської парламентської делегації Кришнамурті Рао. В своєму виступі він сказав, що передає гаряче привітання колективу МДУ від імені 34-х університетів Індії і особисто від голови Ради Штатів Індійської Республіки доктора Кришна.

— Індія, — сказав Кришнамурті Рао, — країна стародавньої культури. Ще до появи християнства в Індії було 4-5 університетів з багатьма студентами. У нас є книги 5-6-тисячорічної давнини. Наші народи повинні йти разом в боротьбі за мир, разом працювати на благо миру.

Слова Кришнамурті Рао були зустрінуті бурхливими оплесками присутніх.

Ця зустріч носила виключно дружній характер.

З 10 по 13 травня відбулися засідання ювілейної наукової сесії, на яких багатьма видатними вченими були зачитані наукові доповіді.

У нас назавжди залишаться в пам'яті дні, проведені в Москві на святкування ювілею.

Доц. В. МАХІНЬКО,
проректор ХДУ.

Привітання і подарунки університету

В ювілейні дні наш університет одержав велику кількість привітальних адресів, телеграм, листів і подарунків.

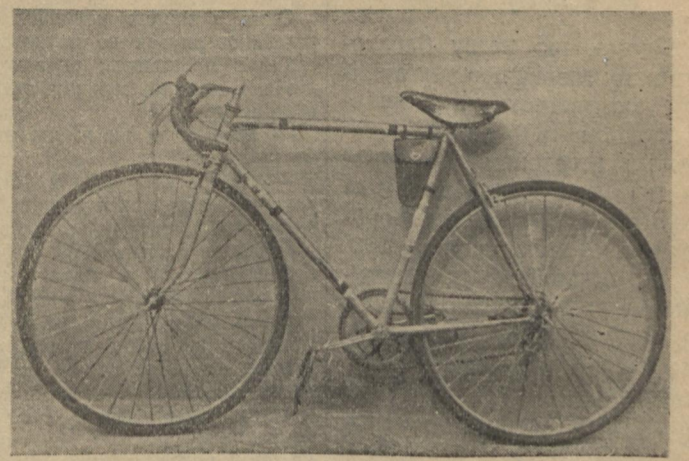
Привітальні адреси і телеграми в адрес університету одержані від ЦК КП України і Ради Міністрів УРСР; від ЦК ВЛКСМУ; від АН СРСР, від Президії АН УРСР; від Президії Академії наук: Литовської, Таджикиської, Естонської, Туркменської, Казахської і Киргизької РСР; від виконавчого комітету міської Ради депутатів трудящих; від РК КП України і Держинського райвиконкому; від університетів: Московського, Ленінградського, Казанського, Тартуського, Воронежського, Латвійського, Туркменського, Саратовського, Іркутського, Таджикиського, Томського, Карело-Фінського, Узбекського, Середньо-Азіатського, Тбіліського, Уральського, Білоруського, Київського; від Харківських інститутів: педагогічного, політехнічного, автотранспортного, та інших; від Харківського російського драматичного театру ім. Пушкіна; від письменників Харкова, від Харківської бібліотеки ім. Короленка; від Харківського українського театру музичної комедії та ін.

Від заводів Харкова: «Серп і молот», турбінного, транспортного машинобудування, електромеханічного; від ряду науково-дослідних інститутів АН СРСР; від відділення історичних наук АН СРСР; від Львівського педінституту; від Слов'янського педінституту та багатьох інших вищих навчальних закладів СРСР.

Одержані телеграми також від Міністра культури СРСР тов. Михайлова; президента АН УРСР академіка О. В. Палладіна; письменника Олеса Гончара та багатьох інших.

Серед подарунків, одержаних університетом стародавній мініатора від Єреванського університету, модель трактора від колективу ХТЗ, барельєф по дереву від колективу Харківського заводу транспортного машинобудування, офорти від Харківського художнього інституту, велосипед від Харківського вело заводу, картина Айвазовського від моряків підшефного корабля, шість картич від художників Харкова, видання наукових праць Київського та Єреванського університетів та ін.

На фото: велосипед, який подарували працівники Харківського заводу університету.

На Донецькій біологічній станції розпочалися літні роботи

На високому правому березі над мальовничим заводом Дінця на галявині в дубовому лісі розташувалася біологічна станція Харківського університету.

Хто з наших біологів не знає цього чудового місця! Крім них станцію нерідко відвідують геологи, географи, а археологи часто влітку тут влаштовують свій табір.

Донецька станція є науковою базою біологічного факультету і місцем учбової практики біологів першого і другого курсів. В перших розквітах ліпня, в самий розквіт літа, сюди приїздять практиканти. Вони розміщуються в палатках на широкій галявині і в кімнатах станції і відразу оживляються затихли на довшу зиму навкруги ліси, луки і береги Дінця. Ботаніки відправляються з папками в далекі екскурсії, в бор, що синіє за Дінцем, ентомологи виходять на охоту з сачками і морильнями, зоологи на ранковій зорьці вистежують звірів та слухають спів птахів.

Але покищо на біостанції стоїть тиша. Сюди приїхали

тільки співробітники і студенти кафедри дарвінізму. Вони перевезли сюди шовкопрядів для вигодування. Старі дуби розпластавши над галявиною свої вітки, здається, чуїно прислухаються до роботи перших мешканців біостанції. Робота по акліматизації і гібридизації дубових шовкопрядів провадиться на Донецькій станції вже не перший рік. Паростки дубу в околицях використовуються як корм для шовкопрядів, а в холодку під деревами влаштовуються відкриті вольтери для вигодування шовкопрядів. Ще чотири роки тому тут були висаджені сіянці дикої усурійської шовковиці, що були завезені з Приморського краю. Ця морозостійка шовковий чудово акліматизувалася і в цьому році на біостанції вперше буде розпочате вигодування міжвидових гібридів тутового шовкопряду.

Вслід за дарвіністами на Донецьку станцію приїдуть зоологи, паразитологи і інші співробітники біологічного факультету. Сезон літніх робіт на Донецькій станції відкрився.

В. ГАЄВИЙ.

РЕВОЛЮЦІЙНА БОРОТЬБА РОБІТНИЧОГО КЛАСУ ХАРКОВА В 1905 РОЦІ

(Закінчення. Початок на 3 стор.)

ли більшовицькі прокламації. Надіслані губернатором козаки витіснили їх з саду, а потім розігнали з допомогою нагаїв.

Забастовки на харківських підприємствах не припинялися на протязі всього червня. Наприкінці червня за закликком більшовиків була проведена загальна забастовка. Проводом до неї послужили повстання матросів на панцернику «Потьомкін» і криваві події в Варшаві та Лодзі. З 26 червня майже на всіх підприємствах міста була припинена робота. Страйк носив яскраво виражений політичний характер.

Підводячи підсумки цієї забастовки, група «Вперед» в одній з листівок писала: «Ми з почуттям задоволення можемо визнати, що наша спроба мобілізації цілком вдалася. Досвід показав, що харківський пролетаріат здатний стати як один чоловік, за закликком своїх більш свідомих товаришів. Харківський пролетаріат усвідомив вже, що йому перш за все потрібна політична свобода, що за неї треба боротися».

«СТАЛІНСЬКІ КАДРИ»

Стор. 4 11 червня 1955 р.

На протязі липня і серпня революційний рух харківських робітників неухильно наростає.

Великою подією літа 1905 р. в Харкові було рішення про створення групи «Вперед» в місцевий комітет РСДРП. Він, використовуючи всі легальні і нелегальні можливості, готував робітників до збройного повстання. В місті створювалися бойові дружини з найбільш свідомих і відданих справі революції робітників, які відіграли велику роль в жовтєві дні і в період грудневого збройного повстання.

Початок осені 1905 р. в Харкові ознаменувався новим піднесенням революційної боротьби пролетаріату. У вересні майже на всіх підприємствах міста проходили страйки. Використовуючи швидко зростаючий страйковий рух, більшовики готували робітників до загальної забастовки. З цією метою на багатьох фабриках і заводах майже щоденно провадились мітинги, де більшовики роз'яснювали робітникам значення подій, закликали їх до дальшого посилення боротьби, викривали меншовиків, які агітували робітників відмовитися від рішучої боротьби і намагалися втиснути наростаючий революційний рух в прокрустове ложе буржуазного парламентаризму.

Як тільки в Харкові стало відомо про початок всеросійської політичної забастовки, всі робітники міста активно включилися в боротьбу. 10 жовтня в місті не працював жодний завод, жодна фабрика. Припинили роботу пошта і телеграф, закрились крамниці, зупинилася конка. Службовці залишили свою роботу і вийшли на вулиці, приєднуючись до численних юрб народів. В цей день на Ващенківській леваді відбувся 15-тисячний мітинг, на якому виступаючі робітники заявили про свою братерську солідарність з робітниками інших міст Росії.

Військові частини, висламі генерал-губернатором, безуспішно намагались розігнати демонстрантів. Наступного дня, 11 жовтня, біля університету зібралося 3 тисячі робітників і студентів, щоб провести мітинг. Коли присутні на мітингу довідалися про наближення військ, було вирішено споруджувати барикади. До часу дня було закінчено спорудження 8-ми барикад, які перегородили підступу до Соборної площі і головного корпусу університету. На барикадах були встановлені червоні прапори і лозунги: «Геть самодержавство!», «Пролетарі всіх країн, єднатесь!» та ін. На допомогу захисникам барикад підійшли озброєні загони робітників ХПЗ. Розгублені війська не намірилися вступити у відкрити боротьбу з робітниками і студентами. Ім була надана можливість залишити барикади і взяти участь в гран-

діозному мітингу, що відбувся 12 жовтня на Скобелівській площі (зараз майдан ім. Руднева).

Загальна забастовка в місті продовжувалася ще два дні. Кульмінаційним пунктом революційних подій 1905 р. в Харкові і у всій країні, з'явилось грудневе збройне повстання.

Після того як розпочалося повстання в Москві, Харківський комітет РСДРП звернувся до всіх громадян міста з закликом до збройного повстання. В зверненні говорилось, що пролетаріат «збройним повстанням змете до решти кривавий деспотизм і, перемігши, озброєний, стане на сторожі інтересів дорогої і нещасної Батьківщини». Більшовики прийняли рішення розпочати збройне повстання 12 грудня. Для керівництва ним був створений військово-бойовий штаб на чолі з Артемом.

В день повстання генерал-губернатор, який знав через провокатора про те, що готується збройне повстання робітників, вирішив захопити ініціативу в свої руки. З цією метою на завод Гельферих-Саде (зараз «Серп і Молот»), де збиралися бойові дружини, були надіслані війська, які оточили заводську територію щільним колом. Сили були нерівні. На боці військ була велика кількісна перевага. Достатньо сказати, що для штурму заводу була підвезена навіть артилерія.

На запропонування здатися без бою, робітники відмовилися. Тоді розпочався артилерійський обстріл

заводу. Дружинники опинилися у виключно скрутному становищі, бо вони не могли відповісти вогнем з-за великої відстані військ від заводських корпусів. Великі втрати, які понесли робітники внаслідок артилерійського обстрілу, зробили дальший опір неможливим.

Робітники зазнали поразки, але їх воля до боротьби і перемоги не була зломлена. Загальна забастовка в місті, що продовжувалася до 22 грудня, розглядалася ними як допомога пролетаріату, що борювався в Москві та інших містах.

Після поразки грудневого повстання почався період відступу революції. Організовано, з боями відступали і харківські робітники. Під керівництвом більшовиків вони використовували всяку можливість для успішного проведення ар'єргардних боїв.

Революція багато чому навчила робітників Харкова. Вони пройшли в роки першої російської революції чудову школу політичної боротьби, що дало їм можливість в 1917 р. разом з пролетаріатом і селянством всієї Росії під керівництвом більшовицької партії успішно завершити розпочату в 1905 р. рішучу боротьбу з самодержавством, поміщиками і капіталістами і створити першу в історії Радянську державу робітників і селян — державу миру і праці.

О. КУЧЕР, аспірант кафедри історії СРСР.

Редактор Г. ПОПОВ.